

موسیقیایی در

● ژولین دُمت
برگردان: لیلا رضایی

اما به هر حال شنوندگان با این شبکه‌های رادیویی ارتباط برقرار می‌کنند. تعدادی از این شنوندگان بر پایه گفت‌وگویی که در اینترنت در گرفت تصمیم به اظهار نظر در زمینه عملکرد رادیوها گرفتند. در روز نهم اکتبر سال ۲۰۰۴، عریضه‌ای در اینترنت منتشر شد که در آن از شبکه‌های رادیویی خواسته شده بود تا «واقعیت نمایش نوین فرانسوی را به مخاطبان نشان دهند». این درخواست سپس درباره کنسرت‌ها، جشنواره‌ها و آشنایی مخاطبان با آماتورهای موسیقی هم مطرح شد.

در پی موفقیت‌هایی که این دسته از مخاطبان به دست آوردند، در ادامه گروهی را تشکیل دادند و زیر لوای قانون سال ۱۹۰۱ «انجمن تلاش برای دستیابی آزادی شنیدار» را بنیان نهادند. این انجمن در روز ۲۵ نوامبر سال ۲۰۰۴، در برابر فرمانداری شهر مانت لژولی (Mantes-la-Jolie) اعلام وجود کرد.

یک سال بعد، تعداد امضاکنندگان این عریضه به ۲۵۰۰ نفر رسید که بسیاری از آنها را شنوندگان، هنرمندانی که راه ورود به رادیو بر آنان بسته بود یا آن دسته از

مقدمه

امروزه «تنوع فرهنگی» به مبحثی اساسی در میان صاحب‌نظران حیطه‌های گوناگون اجتماع تبدیل شده و با وجود تمامی فشارهایی که از سوی بخش تجارت و تولید بر فضای فرهنگی جهان تحمیل می‌شود، همواره سیاست‌گذاری‌ها و اقداماتی به‌هدف پاسبانی و حمایت از ارزش‌های فرهنگی در حال انجام است.

در زمینه پخش موسیقی از شبکه‌های مختلف رادیویی باید گفت با وجود اینکه در این زمینه قانون سهمیه‌بندی خاصی وجود دارد که تمامی رادیوها موظف به پیروی از آن هستند، آنچه در عمل دیده می‌شود ما را به شگفتی دچار می‌کند. تنها کافی است رادیو را روشن کنیم تا متوجه شویم موسیقی‌هایی که از شبکه‌های گوناگون رادیویی پخش می‌شود تا چه اندازه یکنواخت، مشابه و تکراری است. در واقع می‌توان گفت امواج مختلف رادیویی صداهایی یکسان را پخش می‌کنند تا بدان‌جا که گاه تشخیص ایستگاهی خاص از میان ایستگاه‌های گوناگون، کاری دشوار است.

هنرمندانی که مستقل از هر حمایتی، خود به تنهایی به موفقیت دست یافته بودند، تشکیل می دادند.

این مقاله بر آن است تا با بررسی فقدان تنوع در رادیو همچنین به عنوان وسیله‌ای عمل کند تا پیام امضاکنندگان این عریضه را نیز منتقل سازد. چشم‌انداز موسیقایی متفاوتی از آنچه اکنون رادیوها بدان پرداخته‌اند نیز وجود دارد، ساختارهایی که رادیوها کنار گذاشته‌اند اما می‌تواند برای بخش وسیعی از مردم جامعه بازده بسیار مؤثری داشته باشد.

آمار و ارقامی که در این مقاله ارائه شده از گزارش سال ۲۰۰۴ مجمع نظارت موسیقی به دست آمده است. در کنار این آمار، گاه منابع دیگری نیز مورد استفاده قرار گرفته که درباره آنها توضیح داده خواهد شد.

تجزیه و تحلیل تنوع موسیقایی

بررسی عمومی

اگر در پی آن برآمده‌ایم تا تحول عمومی چشم‌انداز رادیویی را به بحث گذاریم، در نخستین گام باید داده‌های آماری مرتبط با مجموعه شبکه‌های رادیویی را، بدون در نظر گرفتن هویت مشخص هریک، خواه موسیقایی باشند یا عمومی، «جوان» یا «بزرگسال» و... مطالعه و بررسی کنیم. این داده‌های آماری عبارتند از:

- تعداد عناوین موسیقی که از مجموع شبکه‌های رادیویی فرانسه پخش شده است.
- جایگاهی که به پخش تازه‌های موسیقی اختصاص داده شده است.

تعداد عناوین موسیقی‌های پخش شده

در سال ۲۰۰۴، تعداد ۶۰۷۵۲ قطعه موسیقی از شبکه‌های مختلف رادیویی فرانسه پخش شده است. این رقم نسبت به آمار سال پیش از آن که برابر با ۶۱۱۵۳ قطعه بوده است، کاهش خفیفی را نشان می‌دهد. اما برای دست‌یابی به نتیجه مشخص، لازم است این ارقام را با دقت بیشتری بررسی کنیم.

تعداد عناوین و قطعات موسیقی که در طول ساعات مختلف شبانه‌روز پخش شده است از یک رادیو به رادیوی دیگر، تفاوت بسیاری را نشان می‌دهد. از تعداد ۹۷۰۳ عنوانی که به صورت میانگین هر سه‌ماه یک‌بار پخش می‌شود، رادیو FIP بیشترین تنوع را به خود اختصاص داده است. پس از آن رادیو RTL با رقم ۲۵۶۶ عنوان، رادیو بین‌المللی فرانسه با ۵۰۰۴ عنوان و رادیو جنوب با ۲۸۰۶ عنوان، سه شبکه رادیویی عمومی‌اند که رتبه‌های

بعدی را تشکیل می‌دهند. درصد بالای پخش موسیقی از این شبکه‌ها سبب شده است که دیگر ایستگاه‌های تخصصی موسیقی تا حدودی طعم شکست را در رقابت با این دسته از رادیوها تجربه کنند.

بی‌شک برای ارتقای سطح کیفی برنامه‌های موسیقایی رادیو، می‌توان در تنظیم جدول پخش موسیقی‌ها، تعداد عناوین را به نفع تنوع آنها کاهش داد. اما با وجود بدیهی بودن این امکان، دیده می‌شود که هیچ‌یک از ایستگاه‌های رادیویی مانند Vibration (که به طور متوسط هر فصل حدود ۴۰۴ عنوان موسیقی پخش می‌کند) یا Europe (با ۵۴۰ عنوان موسیقی) یا Hit West (با ۷۱۲ عنوان موسیقی) از چنین تقسیم‌بندی‌ای پیروی نمی‌کنند.

اگرچه برخی رادیوها در سال ۲۰۰۴ به نسبت سال ۲۰۰۳ بر تعداد برنامه‌های موسیقایی خود افزوده‌اند (مانند ایستگاه Vitamine با ۳۳۲ عنوان به صورت متوسط در هر فصل، MFM با ۲۶۲ عنوان و NRJ با ۲۱۳ عنوان) برخی دیگر، برعکس، پخش موسیقی خود را کاهش داده‌اند. از میان این رادیوها می‌توان رادیو جنوب Sud Radio، RTL2 و Cotact FM را نام برد.

در سال ۲۰۰۴، ایستگاه‌های رادیویی «جوان» فرانسه به طور میانگین ۸۸۵/۵ عنوان گوناگون موسیقی را در طی یک فصل پخش کردند. این رقم به نسبت سال ۲۰۰۳ (که

با وجود اینکه قانون سهمیه‌بندی خاصی وجود دارد که تمامی رادیوها موظف به پیروی از آن هستند، آنچه در عمل دیده می‌شود ما را به شگفتی دچار می‌کند. تنها کافی است رادیو را روشن کنیم تا متوجه شویم موسیقی‌هایی که از شبکه‌های گوناگون رادیویی پخش می‌شود تا چه اندازه یکنواخت، مشابه و تکراری است.

میزان آن ۸۲۳ عنوان بوده است) افزایشی ۷/۶۴ درصدی را نشان می‌دهد.

بدون در نظر گرفتن دو شبکه رادیویی خاص یعنی Rire & Chansons و "Fip" آمار نشان می‌دهد که رادیوهای گروه «جوان-بزرگسال» به‌طور متوسط در هر فصل از سال ۲۰۰۴

تعداد ۱۲۶۳/۵ عنوان مختلف موسیقی پخش کرده‌اند. این رقم در برابر آمار سال پیش از آن که ۱۲۶۸ عنوان بوده است، حدود ۱/۷۵٪ کاهش را نشان می‌دهد.

تعداد قطعات موسیقی مختلفی که به‌طور متوسط در طول هر فصل، از رادیوهای ویژه «بزرگسال» پخش شده به ۱۱۹۸/۵ قطعه می‌رسد که در برابر رقم ۱۱۳۱ قطعه مربوط به سال ۲۰۰۳، نشانگر افزایش ۵/۹ درصدی شماره قطعات مختلف موسیقی پخش شده از این ایستگاه‌های رادیویی است.

رادیوهای عمومی با پخش ۳۴۸۱ عنوان موسیقی در سال ۲۰۰۴ در برابر ۳۷۴۱ عنوان در سال ۲۰۰۳، با کاهش ۷ درصدی تعداد قطعات موسیقی روبه‌رو بوده‌اند. به این ترتیب در مجموع باید گفت شبکه‌های رادیویی ویژه موسیقی، برخلاف آنچه انتظار می‌رود، بسیار کمتر از رادیوهای عمومی به پخش موسیقی می‌پردازند. در اینجا این پرسش مطرح می‌شود که آیا این رادیوها می‌توانند نقش خود را در سطح ملی به خوبی ایفا کنند؟ پاسخ منفی است، زیرا شمارگان پخش موسیقی آنها بسیار پایین است و دست‌اندرکاران این رادیوها تمایلی به تعقیب، کشف و گنجاندن تازه‌های موسیقی در برنامه‌های خود نشان نمی‌دهند.

جایگاه اختصاص یافته به تازه‌های موسیقی

آمار نشان می‌دهد که در برابر رقم ۲۴۸۲۷ عنوان موسیقی تازه که در سال ۲۰۰۳ پخش شد، در سال ۲۰۰۴ این تعداد به ۲۳۵۴۵ عنوان، یعنی کاهش ۵/۲ درصدی رسیده است. این رقم ۳۸/۸٪ از کل عناوین پخش شده را در بر می‌گیرد. کاهش درصد پخش موسیقی‌های تازه در بررسی آمار و ارقام پخش رادیوها هم به چشم می‌آید. در سال ۲۰۰۳، ۵۸/۷٪ از موسیقی‌های پخش شده از رادیو را ساخته‌های

سال گذشته تشکیل داده‌اند. در سال ۲۰۰۴ هر چند که آمار کل موسیقی پخش شده افزایش یافته است، شمارگان تازه‌های موسیقی رو به کاهش بوده است.

آمار نشان می‌دهد که هر سال نسبت به سال گذشته، کمیت عناوین تازه موسیقی در رادیو حدود ۵/۲٪ کاهش می‌یابد و

آمار کل عناوین پخش شده نیز کاهش ۱/۱ درصدی را نشان می‌دهد.

سندیکای ملی ویرایش فونوگرافیک (SNEP) در پایان سال ۲۰۰۵، تحقیقی مشابه با آنچه سازمان نظارت موسیقی انجام می‌دهد ارائه کرد، اما این تحقیق، تنها رادیوهای عضو مجموعه Yacast را در بر می‌گیرد که شامل ۳۵ رادیوست:

۱۱ شبکه رادیویی

2, NRJ, Fun Radio, Skyrock, Europe

RTL2, Cherie FM, Mouv le, RFM, Nostougie

۵ رادیوی عمومی: Rire & Chansons,

۱۹ رادیوی محلی و شبکه منطقه‌ای:

RTL, France, Inter, Europ 1, Sud Radio, France Bleu

● پاریس (۶)

FIP, France Bleu IDF, Radio FG, Voltage FM, Oui FM

● پروانس (۱۲):

Aloucttc, Contact FM (ریم)، Champagc FM, (تانت)،

Kiss FM (کن)، Radio Espace, (لیون)، Radio Star,

Hit West (تانت)، Scoop (لیون)، Top Music (استراسبورگ)،

Vitamine (تولون)، Wit FM (بور دو)، Vibration,

نتایج به دست آمده پس از تراز کردن مخاطبان واقعی رادیوها نشان می‌دهد که همچنان کاهش محسوس در زمینه عناوین موسیقی تولید شده در مدت دوازده ماه گذشته وجود دارد:

– آمار موسیقی‌های تازه تولید شده در سال ۲۰۰۵ برابر با ۲۹۸۳۶ قطعه بوده است. این تعداد در برابر ۳۱۱۰۲ قطعه در سال ۲۰۰۴ و ۳۳۵۳۰ قطعه در سال ۲۰۰۳ قرار می‌گیرد. (۱۱٪ در یک دوره دو ساله).

در اینجا، تضادی میان رادیوهای مختلف مجموعه در

تناسب با ساختار یا تخصص آنها مشاهده می‌شود. در این زمینه عموماً توجه به پخش موسیقی‌های جدید متناسب با برنامه‌هایی که به گروه بزرگسالان اختصاص می‌یابد، کاهش محسوسی را نشان می‌دهد.

شبکه‌های **Champagne FM** با پخش ۸۶٪ از تازه‌های موسیقی در میان کل موسیقی‌های پخش شده و شبکه **Fun Radio** یا **Scoop** با ۸۵٪، هر سه رادیوهای ویژه گروه جوان هستند. میزان توجهی که دست‌اندرکاران این رادیوها به پخش تازه‌های موسیقی از خود نشان می‌دهند سیاست خاص آنان را در زمینه تلاش برای پیوند میان تمایلات بازار و برنامه‌های رادیویی به نمایش می‌گذارد.

نقش قدرت و نفوذ دولت در پخش موسیقی

شاید در بادی امر نامعقول و حتی اندکی خطرناک به نظر برسد که حکومت در زمینه برنامه‌سازی رادیویی قوانینی تعیین نماید. در اینجاست که حداقل تمایل طبیعی رادیوها برای محدود کردن امواج خود و جهت دادن برنامه‌های خویش به شیوه‌ای که کمترین خطر را در پی داشته باشد توجیه می‌شود.

قانون سهمیه‌ها

قانون سهمیه‌ها که در سال ۱۹۹۴ تصویب و در سال ۱۹۹۶ اجرایی شد، کمک کرد تا دیگر بار ترانه‌های هنرمندان تازه‌کار فرانسه‌زبان جایگاه خود را در برابر تنوع ترانه‌های انگلیسی‌زبان همیشه‌حاضر و آثار هنرمندان جاافتاده فرانسوی به دست آورند. بر اساس قانون اصلاحی مورخ ۳۰ سپتامبر سال ۱۹۸۶، ایستگاه‌های رادیویی تنها حق پخش درصد مشخصی از ترانه‌های فرانسه‌زبان را دارند. در ماده ۲۸ بند ۲ از این قانون، همچنین آمده است:

«تناسب اصلی و زیربنایی آثار موسیقایی فرانسه‌زبان یا آثاری که به‌زبان‌های محلی رایج در فرانسه ترجمه شده‌اند باید حداقل ۴۰٪ از کل ترانه‌های فرانسه‌زبان را تشکیل دهند که دست‌کم نیمی از این تعداد باید از بین آثار آماتورهای مستعد یا تولیدات تازه موسیقی دیگر هنرمندان برگزیده شده باشد.

انجمن عالی صوتی-تصویری می‌تواند به‌صورت استثنایی برای ساختار برخی رادیوهای تخصصی، نسبت‌های زیر را نیز مجاز بشمارد:

- برای رادیوهای تخصصی با هدف ارزش دادن به میراث موسیقایی، ۶۰٪ به ترانه‌های فرانسه‌زبان اختصاص داده شده است. از این میزان نسبت پخش آثار تازه تولیدشده موسیقی با میانگین حداقل یک ترانه در

ساعت می‌تواند تا سقف ۱۰٪ افزایش یابد.

- برای رادیوهای تخصصی، نسبت پخش ترانه‌های فرانسه‌زبان می‌تواند به ۳۵٪ برسد که از این میزان ۲۵٪ باید از میان آثار هنرمندان تازه‌کار مستعد انتخاب شود. این قانون با اینکه در آغاز مورد اعتراض شدیدی قرار گرفته بود، امروزه فعالیت خود را از سر گرفته و در بسیاری از شبکه‌های رادیویی اعمال می‌شود.

تخلف از قانون سهمیه‌بندی

با وجود پذیرفته شدن قانون سهمیه‌بندی از سوی بسیاری از رادیوها، همواره تخلفاتی هم در این زمینه وجود داشته است. آمار نشان می‌دهد که در طول سال ۲۰۰۳ بر تعداد رادیوهایی که به قانون سهمیه‌بندی پایبند نبوده‌اند افزوده شده است. برخی از این رادیوها و تخلفات آنها عبارتند از:

- رادیو **OUI FM** که دو بار به دلیل رعایت نکردن میزان پخش ترانه‌های فرانسه‌زبان یا آثار هنرمندان تازه‌کار مستعد، تذکر دریافت کرده است.

- به رادیو **Vitamine** به دلیل اینکه چند بار قانون میزان پخش ترانه‌های فرانسه‌زبان را رعایت نکرده است، اولتیماتومی داده شده است.

- رادیو **Scoop** به دلیل رعایت نکردن سهمیه ترانه‌های فرانسه‌زبان، نامه‌ای توبیخی دریافت کرده است.

- رادیو **Europe 2** به دلیل اینکه در طول چند ماه پیاپی ۲۵٪ از زمان خود را به پخش آثار هنرمندان تازه‌کار مستعد اختصاص نداده بود، هشدار دریافت کرد.

- رادیو **Hit West** به دلیل رعایت نکردن سهمیه هنرمندان تازه‌کار، نامه توبیخی دریافت کرد.

- رادیو **Voltage FM** به این دلیل که به مدت دو ماه پیاپی کمتر از ۲۵٪ از زمان خود را به پخش آثار هنرمندان تازه‌کار مستعد اختصاص داده بود، نامه هشدارآمیزی دریافت کرد.

- رادیو **RFM** نیز به دلیل رعایت نکردن سهمیه ۲۰ درصدی خود در زمینه پخش آثار تازه‌کاران مستعد، نامه توبیخی دریافت کرد.

- به شبکه **Wit FM** به این دلیل که به جای سهمیه ۴۰ درصدی، ۷۳٪ از زمان خود را به پخش ترانه‌های فرانسه‌زبان اختصاص داده بود، هشدار داده شد.

پی‌نوشت:

stemed neiluJ

منابع:

<http://collecti/reagissons.free.fr>

<http://reagissons.propagande.org>